

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ԵՐԵՎԱՆԻ Վ.ՎԱՐԴԵՎԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ Հ.173 ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ»

ՊՈԱԿ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

Երևանի Լ.Շանթի անվան հ.4 հիմնական դպրոցի
անգլերենի ուսուցիչ՝ Ռուզաննա Յուրիկի Հակոբյան

«Բանավոր հաղորդակցման (ունկնդրելը, խոսելը՝ մենախոսություն,
երկխոսություն) ուսուցում և դասավանդման մեթոդներ»

Հետազոտական աշխատանք

Երեվան-2022

Բ ո վ ա ն դ ա կ ու թ յ ու ն

1. Բանավոր հաղորդակցում _____	3
2. Օտար լեզուների ուսուցման մեթոդները _____	5
3. Քերականություն-թարգմանություն կամ սինթետիկ մեթոդ _____	10
4. Լեքսիկո-թարգմանություն կամ վերլուծական մեթոդ _____	10
5. Օտար լեզվի ուսուցում ինտերնետի միջոցով _____	13
11. Եզրակացություն _____	16
12. Օգտագործված գրականության ցանկ _____	17

Բանավոր հաղորդակցման (ունկնդրելը, խոսելը՝ մենախոսություն, երկխոսություն) ուսուցում և դասավանդման մեթոդներ

Բանավոր հաղորդակցման ուսուցումը կարելի է բաժանել երկու բաղադրիչների՝ ունկնդրել և խոսել: Դասի վերջնական նպատակը պետք է լինի աշակերտների ազատ հաղորդակցման հմտությունների ձևավորումը: Ընդ որում, խոսելը նույնպես, իր հերթին, բաժանվում է երկու բաղադրիչների՝ մենախոսություն (որի ժամանակ աշակերտը ձևակերպում և արտահայտում է սեփական մտքերը միայնակ, ինքնուրույն ձևավորելով պշխոսքի ընթացքը) և երկխոսություն (որի ժամանակ խոսքը ձևավորվում է երկու կամ ավելի մասնակիցների զրույցի ընթացքում և, հետևաբար, աշակերտը անընդհատ պետք է ոչ միայն ձևակերպի և շարադրի իր մտքերը, այլև կարողանա ընկալել զրուցակցի խոսքը, լսել նրան և համապատասխան խոսքային արձագանք տալ):

Բանավոր հաղորդակցման առաջին բաղադրիչը ունկնդրելն է, որը դպրոցականների համար տեղեկատվության յուրացման կարևորագույն ուղիներից է: Շրջապատող աշխարհի վերաբերյալ տեղեկատվության մոտ 25% մարդը ստանում է ունկնդրելու միջոցով: Դպրոցում ունկնդրումը զբաղեցնում է ուսումնական գործընթացի մոտ 40%: Ինչպես հայտնի է, ունկնդրումը կարող է լինել՝ գլոբալ (տեղեկատվության յուրացումը ընդհանուր առմամբ, ամբողջովին), մանրակրկիտ (տեղեկատվության ավելի մանրամասնված, մանրակրկիտ յուրացումը), քննադատական (տեղեկատվության յուրացումը միաժամանակյա գնահատումով), ոչ քննադատական (տեղեկատվության յուրացումը առանց որևէ գնահատականի), ռեֆլեքսիվ (ունկնդրումը և համապատասխան արձագանքումը, երբ ունկնդրողը միաժամանակ միջամտում է զրուցակցի խոսքին), ոչ ռեֆլեքսիվ (պասսիվ ունկնդրում առանց միջամտության):

Հետևաբար, դասը վարելիս, ուսուցիչը պետք է նախապես ինքն իր համար հստակեցնի, թե դասի տվյալ թեմայի համար ունկնդրման հատկապես որ տարբերակն է նախընտրելի (գլոբալ, թե՞ մանրակրկիտ, քննադատական, թե՞ ոչ քննադատական և այլն): Եվ եթե ունկնդրումը աշակերտների կողմից չի համապատասխանում իր նախանշած տիպին, նա պետք է կարողանա բացահայտել պատճառները և աշխատի հասնել նախապես որոշված տարբերակին:

Գրականության մեջ և պրակտիկայում հանդիպում են ունկնդրման արդյունավետությանը խոչընդոտող բազմաթիվ գործոններ (անհետաքրքրություն, կողմնակի շեղող գործոններ, խոսողի միապաղաղ կամ վատ արտասանությունը և այլն), ինչի արդյունքում աշակերտները «լսում են, բայց իրականում չեն լսում», «լսում են, բայց չեն ընկալում», «ընկալում են, բայց սխալ են հասկանում»:

Մրրիվները ասում է, որ grammar-ի և lexis-ի թեկուզ գերազանց իմացությունը բոլորովին չի նշանակում, թե տվյալ աշակերտը զրույցի ժամանակ զոնե մի բառ կհասկանա զրուցակցի ասածից: Առավել հանդիպող պատճառներն են.

- մարդիկ չափազանց արագ են խոսում,

- ունկնդրողը չի հասցնում հասկանալ որտեղ սկսվեց բառը, որտեղ այն ավարտվեց և սկսվեց հաջորդ բառը;

- ունկնդրողին անձանոթ է տվյալ բառի արտասանությունը (իրեն ծանոթ բառը նա տվյալ ինտոնացիայով չի հասկանում);

- ունկնդրողը չի հասկանում զրուցակցի արտահայտած մտքի հուզական ասպեկտը (վա՞խ, ուրախությու՞ն, բարկությու՞ն, թե՞ այլ);

- չի կարողանում խոսքի միջից վերցնել այն կարևոր բառերը, որոնք արտահայտում են ասվածի բուն իմաստը:

Այժմ անցնենք խոսակցական հմտությունների դասավանդման առանձնահատկություններին:

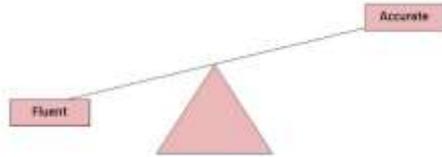
Խոսակցական հմտությունների զարգացման բազմաթիվ մեթոդաբանություններ կան: Կանգ առնենք դրանցից մի քանիսի վրա, որոնք մեր կարծիքով ապահովում են ուսուցման բարձր որակ և արդյունավետություն:

Ուր Փենին առաջարկում է խոսելու դասավանդման հետևյալ չորս դժվարությունները, որոնք պետք է հաղթահարի ուսուցիչը բարձր արդյունքներ ստանալու համար.¹

1. Հոգեբանական դիսկոմֆորտ՝ ի տարբերություն այլ հմտությունների խոսելը ենթադրում է որոշակի ելույթ լսարանի առաջ, հետևաբար այն աշակերտներից պահանջում է որոշակի «քաջություն», քանի որ մեծ մասամբ աշակերտները վախենում են (ամաչում են), որ կսխալվեն և ուսուցչի (դասընկերների) կողմից քննադատության կարժանանան, ուստի եթե ուսուցիչը չկարողանա ստեղծել անբռնազրոսության համապատասխան մթնոլորտ և չկարողանա քաջալերել աշակերտների անհատական «ելույթները», նրանք կհայտնվեն հոգեբանական դիսկոմֆորտի մեջ և պարզապես չեն խոսի: Ուսուցչի աշխատանքը այս դեպքում կվերածվի պարզ մենախոսության՝ առանց արձագանքների:
2. «Ասելու բան չկա»՝ ուսուցչի գլխավոր խնդիրներից մեկը զրույցի կազմակերպումն է, նա պետք է կարողանա աշակերտներին խթանել, նրանց մտքեր հուշել, որի շուրջ երեխաները կսկսեն մտածել և իրենց կարծիքը արտահայտել: (Օրինակ, այս տեսակետից հետաքրքրական է Սքրիվեններիառաջարկած «pyramiddiscussion», որի էությունը կայանում է նրանում, որ ուսուցիչը առաջարկում է մեկ կոնկրետ խնդիր (հարց) որի շուրջ այնուհետև ծավալվում է քննարկումը:
3. Մայրենի լեզվի օգտագործումը քննարկման ժամանակ՝ երբ սեփական բառապաշարը չի բավարարում համապատասխան միտքը արտահայտելու համար, աշակերտները սովորաբար անցնում են մայրենի լեզվին, ուստի երբ ուսուցիչը տեսնում է, որ աշակերտները բավականաչափ ակտիվ են, հետաքրքրված են քննարկման թեմայով, սակայն շատ հաճախ են անցնում հայերենի, դա մատնացույց է անում բառապաշարի անբավարար մակարդակին, ուրեմն ուսուցչի առաջ խնդիր է դրվում աշխատել բառապաշարի ընդլայնման ուղղությամբ:
4. Աշակերտների մակարդակների տարբերությունը առաջ է բերում մտածողության ժամանակային խնդիր, այսպես, ավելի ուժեղ աշակերտները կարողանում են արագ ձևակերպել մտքերը և

¹Ur Penny (2002): “Coursebook for language teaching”. Cambridge University Press.

արտահայտվել, մինչդեռ համեմատաբար թույլ աշակերտներին ավելի երկար ժամանակ է պետք համապատասխան բառերը գտնելու և միտքը ձևակերպելու համար: Արդյունքում անընդհատ խոսում են ուժեղ աշակերտները, իսկ թույլերը կամ չեն հասցնում միտքը արտահայտել, կամ պարզապես դադարում են խոսելուց: Այստեղ առաջ է գալիս լեզվի ուսուցման մի հայտնի երկրնորանք՝ խոսել վա՛րժ (թեկուզ և որոշ սխալներով), թե՛ խոսել ճիշտ (թեկուզ և դանդաղ, մտածելով) («accuracy or fluency»):

Օրինակ՝ <http://www.headsupenglish.com/index.php/esl-articles/esl-four-skills/494-accuracy-and-fluency>

5. Օտար լեզուների ուսուցման մեթոդները

Օտար լեզուների ուսուցման մեթոդաբանության պատմությունը գիտի օտար լեզուների ուսուցման առավել ռացիոնալ մեթոդ գտնելու բազմաթիվ ու բազմազան փորձեր: Ամենահինը բնական մեթոդն էր, որը ոչնչով չէր տարբերվում այն մեթոդից, որով երեխան սովորեցնում է իր մայրենի լեզուն: Օտար լեզուն տիրապետում էր պատրաստի նմուշների ընդօրինակմանը, ուսումնասիրվածի հետ անալոգիայով նոր նյութի կրկնվող և վերարտադրմանը: Բնական մեթոդը, որը հետապնդում էր զուտ գործնական նպատակներ՝ ուսուցում, առաջին հերթին՝ հեշտ տեքստ խոսելու և կարդալու ունակություն, երկար ժամանակ բավարարում էր հասարակության կարիքները, որտեղ օտար լեզվի արդյունավետ իմացությունը նրա արտոնությունն էր: Վերին շերտերը: Յուրաքանչյուր մեթոդ ունի որոշակի պայմաններում օբյեկտիվ արժեք: Օտար լեզուների ուսուցման մեթոդաբանության պատմության իմացությունը կօգնի սկսնակ ուսուցչին ավելի ազատ կողմնորոշվել դասավանդման մեթոդների շրջանորոշման հարցում, դրանք ռացիոնալ կերպով համատեղել իրենց աշխատանքում և գիտակցաբար և ստեղծագործաբար կիրառել դրանք իրենց աշխատանքում:

Այդ նպատակով ստորև ներկայացված է օտար լեզուների ուսուցման որոշ մեթոդների համառոտ ակնարկ՝ դասավորված այստեղ ժամանակագրական հաջորդականությամբ:

Կոմենսկու մեթոդը: Ռատիչիայի ժամանակակից, չեխ ուսուցիչ Յան Ամոս Կոմենսկին (1592-1670) առաջարկեց դասի բառապաշարի իմաստավորման և

^{2 2} <Օտար լեզուները Հայաստանում> գիտամեթոդական հանդես <https://bit.ly/3FQ0QrI> ՀՀ հանրակրթական ծրագրեր իրականացնող ուսումնական հաստատություններում օտար լեզուների դասավանդման հայեցակարգ: <https://bit.ly/3xv1r1s>

^{2 3.} ՀՀ հանրակրթական ծրագրեր իրականացնող ուսումնական հաստատություններում օտար լեզուների դասավանդման հայեցակարգ: <https://bit.ly/3xv1r1s>

ուսանողական գործունեության արտացոլման սկզբունքները: Ուսանողների հիմնական ուշադրությունը դարձվեց օտար լեզվով բառի և առարկայի միջև անմիջական կապերի հաստատմանը: Կունենիուսը խորհուրդ տվեց, որ նոր նյութ հաղորդելիս հեշտից դժվարին անցեք, պարզից բարդ, հայտնիից անհայտ:

Քերականական թարգմանություն կամ սինթետիկ մեթոդ: Այս մեթոդը հիմնված է քերականության ուսումնասիրության վրա: Լեզվի ուսուցման հիմնական միջոցը բառացի թարգմանությունն էր: Արևմտավրոպական նոր լեզուների քերականությունը արհեստականորեն հարմարեցվեց լատիներեն լեզվի համակարգին: Օտար լեզվի ուսուցումն ուղղված էր տրամաբանական մտածողության զարգացմանը, մտածողության կարողությունների վերապատրաստմանը: Լեզուն ուսումնասիրվել է ձևական, կիսագիտակցված, կիսամեխանիկական եղանակով: Ամբողջ նյութը (նրանց համար կանոններ և օրինակներ) անգիր էր առանց նախնական անալիտիկ աշխատանքի, որն ապահովում է նյութի ըմբռնումը:

Լեքսիկո-թարգմանություն կամ վերլուծական մեթոդ- մեթոդը կիրառվել է եվրոպական տարբեր երկրներում (Անգլիա, Ֆրանսիա, Շվեյցարիա): Այս մեթոդի ուշադրության կենտրոնում բառապաշարն էր: Բառապաշարը ստեղծվել է բնօրինակ ստեղծագործությունների անգիր: Քերականությունը հետ է մղվել երկրորդ պլան և պատահաբար ուսումնասիրվել որպես տեքստի մեկնաբանություն: Լեքսիկո-թարգմանական մեթոդը հիմնականում հետապնդում էր ընդհանուր կրթական նպատակներ և ապահովում ընթերցանության և թարգմանության հմտությունների զարգացումը: Բառա-թարգմանական մեթոդի ներկայացուցիչներն են Շովինը (Շվեյցարիա), օտակոտաուն (Ֆրանսիա) և Համիլթոնը (Անգլիա):

Բնական մեթոդ. Բնական մեթոդի էությունն այն էր, որ օտար լեզու դասավանդելիս ստեղծվեին նույն պայմանները և կիրառվեր նույն մեթոդը, ինչ երեխայի կողմից մայրենի լեզվի բնական յուրացման ժամանակ: Այսպիսով, մեթոդի անվանումը` բնական, կամ բնական: Այս մեթոդի ամենահայտնի ներկայացուցիչներն էին Մ. Բերլիցը, Ֆ. Գուենը, Մ. Վալտերը և ուրիշներ: Նրանցից ամենահայտնին Մ. Բերլիցն է, որի դասընթացներն ու դասագրքերը տարածվել են Եվրոպայում և ԱՄՆ -ում և որոշ ժամանակ Ռուսաստանում և ԽՍՀՄ -ը: Բնական մեթոդով ուսուցման հիմնական նպատակն է սովորողներին սովորեցնել օտար լեզվով խոսել: Այս մեթոդի կողմնակիցները էլան այն նախադրյալից, որ սովորելով խոսել` ուսանողները կարող են կարդալ և գրել թիրախային լեզվով, նույնիսկ առանց կարդալու և գրելու տեխնիկական սովորեցնելու:

Գուինի մեթոդը - Ֆրանսուա Գուենը (1831 - 1898), ինչպես և Մ. Բերլիցը, բնական մեթոդի ներկայացուցիչ էր: Նա հայտնի է օտար լեզուների դասավանդման մեթոդաբանության մեջ` ներքին վիզուալիզացիայի կիրառման շնորհիվ, որը թույլ է տալիս, զգայական փորձի հիման վրա, առանձին երևույթներն ու գործողությունները կապել շարունակական շղթայի հետ: Դիտարկելով 2-5 տարեկան երեխաների խաղը` Գուենը եկավ այն մտքի, որ մայրենի լեզվի ուսուցման հիմքում ընկած է նրանց գործունեությունը տրամաբանական-ժամանակագրական հաջորդականությամբ հայտարարություններով ուղեկցելու անհրաժեշտությունը: Մրանից Ֆ.Գուենը եզրակացնում է, որ օտար լեզվի յուրացման գործընթացը պետք է նման լինի: Ելնելով դրանից` նա առաջ է քաշում իր մեթոդի հետևյալ հիմնական դրույթները. ուսուցումը պետք է հիմնված լինի ոչ թե բառի, այլ նախադասության վրա. ամենահուսալին և

ամենաարդյունավետը լսողական ընկալումն է, որի արդյունքում լեզուն ուսուցանելու հիմնական միջոցը պետք է լինի բանավոր խոսքը, այլ ոչ թե կարդալն ու գրելը:

Բեռլիցը և Գենը դրական դեր խաղացին օտար լեզուների ուսուցման բարեփոխման գործում: Խզվելով բանավոր-դպրոցական մեթոդներից՝ նրանք բանավոր խոսքը դարձրեցին օտար լեզուների ուսուցման հիմք, մեծ նշանակություն տվեցին լսողական ընկալման զարգացմանը, նյութի բանավոր ուսումնասիրություն մտցրեցին կարդալ և գրելուց առաջ: Այնուամենայնիվ, նրանք չունեին բավարար տեսական պատրաստվածություն և կողմնակից էին օտար լեզվի սուղ գործնական ուսումնասիրության: Նրանք չեն սովորեցրել կենդանի, բառապաշարային լեզու, չեն տրամադրել ուսումնասիրվող լեզվի քերականական համակարգի իմացություն, չեն ճանաչել հանրակրթական նշանակության ընդհանուր լեզուն:

Ուղղակի մեթոդ - Նա ստացավ այս անունը, քանի որ նրա կողմնակիցները ձգտում էին օտար լեզվի բառերն ու դրա քերականական ձևերը ուղիղ (ուղղակի) կապել դրանց նշանակության հետ՝ շրջանցելով ուսանողների մայրենի լեզուն: Հոգեբաններ և լեզվաբաններ մասնակցեցին անմիջական մեթոդի մշակմանը՝ Վ. Ֆիետոր, Պ. Պասսի, Գ. Սվիտ, Օ. Էսպերսեն, Բ. Էգերթ և այլք, ինչպես նաև մեթոդաբաններ Շ. Շվեյցեր և ուրիշներ:

Ուղղակի մեթոդի հիմնական դրույթները հետևյալն են. Օտար լեզուների ուսուցումը պետք է հիմնված լինի նույն ֆիզիոլոգիական և հոգեբանական օրենքների վրա, ինչ մայրենի լեզվի ուսուցման ժամանակ: Լեզվական գործունեության մեջ հիմնական դերը կատարում են հիշողությունը և զգացմունքները, այլ ոչ թե մտածողությունը:

Այս մեթոդի կիրառմամբ սովորելու ամբողջ գործընթացը կրճատվում է մինչև օտար լեզվի մթնոլորտ ստեղծելը: Դասը վերածվում է թատերական ներկայացման, որտեղ յուրաքանչյուր աշակերտ կատարում է իր դերը, իսկ ուսուցիչը դառնում է ռեժիսոր և դրամատուրգ: Ուղղակի մեթոդի ամենահայտնի ներկայացուցիչներն են Հարոլդ

Պալմերի մեթոդը- անգլերենի ուսուցիչ և մեթոդաբան Հարոլդ Պալմերը (Պալմեր, 1877 - 1950) հեղինակ է ավելի քան 50 տեսական աշխատությունների, դասագրքերի և ուսումնական օժանդակ միջոցների: Պալմերի ամենաարժեքավոր մեթոդաբանական դրույթներն են մանկավարժական գործընթացի ռացիոնալացումը և ուսումնական նյութի համակարգվածությունը:

Պալմերը կարծում էր, որ օտար լեզվի ուսուցման հիմնական նպատակը բանավոր խոսքի տիրապետումն էր: Դրա մեթոդը կոչվում է բանավոր մեթոդ.

Պալմերի մեթոդի մեջ մեծ հետաքրքրություն է ներկայացնում բանավոր խոսքի ճիշտ հմտություններ ստեղծելու վարժությունների համակարգը, որը բաժանված է հետևյալ տեսակների.); ընկալիչ-իմիտացիոն աշխատանք (ուսուցչից հետո հնչյունների, բառերի և նախադասությունների կրկնություն); պայմանական խոսակցություն (հարցեր և պատասխաններ, հրամաններ և պատասխաններ, ավարտվող նախադասություններ); բնական զրույց:

Ուեսթի մեթոդը- անգլիացի մանկավարժ և մեթոդաբան Մայքլ Ուեսթը (Ուեսթ, 1886 թ.) Հեղինակ է շուրջ 100 աշխատանքների, որոնք նվիրված են ընթերցանության, խոսքի և կրթական բառարանների կազմմանը: Ուեսթը ուղիղ մեթոդի հայտնի ներկայացուցիչ է: Իր մեթոդաբանության մեջ նա ելնում է որոշակի թիրախից՝ սովորեցնելու, հնարավորինս կարճ ժամանակում, ինքն իրեն կարդալ և հասկանալ թիրախային լեզվով գիրք, որի շնորհիվ նրա մեթոդը հայտնի է որպես ընթերցման մեթոդ: Ուեսթի նպատակը հետևում է հետևյալ դրույթներին. Օտար լեզվով կարդալու կարիքը շատ ավելի բարձր է, քան բանավոր խոսքի կարիքը; լեզվի

զգացողության զարգացումը և բառապաշարի և կառուցվածքային ուղեբեռի կուտակումը ընթերցանության միջոցով կանխում են մայրենիի ազդեցության հետևանքով առաջացած սխալները և հիմք են ստեղծում օտար լեզվի հետագա ակտիվ յուրացման համար. Օտար լեզվի ուսումնասիրության նկատմամբ հետաքրքրության զարգացումը հնարավոր է ընթերցանության հմտություն ստեղծելու միջոցով, քանի որ դա ավելի հեշտ է զգում քո հաջողությունը:

Արևմտյան մեթոդով ընթերցելը ոչ միայն նպատակ է, այլև ուսուցման միջոց, հատկապես սկզբնական փուլում. Այն թույլ է տալիս կուտակել բառապաշար և այդպիսով հիմք ստեղծել ընթերցանության և խոսքի հմտությունների զարգացման համար: Ուեսթի հիմնական արժանիքն այն է, որ նա ստեղծեց մի շարք դասագրքեր, որոնք նախկինում ընտրված բառաբանական միավորների վրա կազմված տեքստեր են՝ հաշվի առնելով նոր բառերի ներդրման աստիճանականությունը և դրանց կրկնությունը (մեկ անձանոթ բառ, մուտքագրված 50 հայտնի բառերի համար, հայտնվում է առնվազն երեք անգամ պարբերության մեջ, որքան հնարավոր է հաճախ դասի մնացած հատվածում): Բառապաշար ընտրելիս Ուեսթն առաջնորդվում էր հաճախականության, դժվարության կամ հեշտության սկզբունքներով՝ անգիր և հոմանիշներ բացառելու համար: Ընթերցման համար տեքստեր ընտրելով՝ Ուեսթը կենտրոնացավ նրանց պատմվածքի, զվարճանքի, տարիքային համապատասխանության, ուսանողների գիտելիքների և հետաքրքրությունների վրա: Մեմանտիկացիան հիմնականում իրականացվել է հստակության և, բացառիկ դեպքերում, թարգմանության միջոցով:

Տեսալսողական մեթոդը- տեսալսողական կամ կառուցվածքային գլոբալ մեթոդը մշակվել է Մեն-Կլուդի մանկավարժական ինստիտուտի և Զագրեբի հնչյունաբանության ինստիտուտի գիտամեթոդական կենտրոնի կողմից: Գիտնականների խումբը՝ հայտնի լեզվաբաններ Պ. Ռիվանի (Ֆրանսիա) և Պ. Գուբերինայի (Հարավսլավիա) գլխավորությամբ, ստեղծագործաբար կիրառելով ամերիկյան կառուցվածքայնության դրույթները և Գ. Գուգենիմի աշխատանքը ֆրանսերենի շարահյուսության մեջ, ստեղծեցին ուսուցման բանավոր մեթոդ Ֆրանսերենը՝ օտարերկրացիներին: Մեթոդը նախատեսված է մեծահասակների համար, ովքեր ֆրանսերենի իմացության կարիք ունեն ֆրանսիական կրթական հաստատություններում դասախոսությունների և ֆրանսիացիների հետ գործնական հաղորդակցության համար: Այս մեթոդը տարածում է գտել նաև Անգլիայում, Կանադայում, Թուրքիայում, Մեքսիկայում, Լեհաստանում: Այն հիմնականում օգտագործվում է օտար լեզուների դասընթացներում: Այս մեթոդով լեզուն ուսումնասիրվում է 3 - 3,5 ամիս՝ շաբաթական 20 ժամ դասաժամերով (ուսման ամբողջ ընթացքը՝ 250 - 300 ժամ): Վերջնական նպատակն է օտար լեզուն որպես հաղորդակցության միջոց օգտագործել սերմանման ընթացքում:

Աուդիովիզուալ մեթոդի մեջ առավել ռացիոնալն են լսողական ընկալման և լսողական հիշողության զարգացման մեթոդները, խստորեն ընտրված մոդելներից ակտիվ մշակումը, խոսքի ինտոնացիոն մոդելների վերապատրաստումը:

Տեսալսողական մեթոդի բացասական կողմերն են. մեխանիկական ասոցիացիաների փխրունությունը և կարծրատիպերի ոչնչացումը անբավարար պրակտիկայով և աշխատանքի ընդհատումներով. կարդալու և գրելու թերազնահատում; աշխատանքի նեղ գործնական կենտրոնացում և ընդհանուր կրթական տարրերի բացակայություն:

Գեորգի Լոզանովի մեթոդը- Գեորգի Լոզանովի կողմից առաջարկվող մեթոդը (առաջարկության մեթոդը) ուղղակի մեթոդի փոփոխություն է: Մա լեզվի

ուսուցման եռամսյա արագացված մեթոդ է: Մեթոդը ստեղծվել է Սոֆիայի սուգեսթոլոգիայի ինստիտուտում (Բուլղարիա) և կոչվել է դրա ստեղծողի՝ բժիշկ Գեորգի Լոզանովի օնունով: Գեորգի Լոզանովը կրթությամբ հոգեթերապևտ է: Բազմաթիվ դիտարկումները նրան հանգեցրին այն եզրակացության, որ սովորական կրթական համակարգը հնարավորություն չի տալիս անհատի պահուստները լայնորեն մոբիլիզացնել: Այս մեթոդը հիմնված է մանկավարժության մեջ առաջարկությունների խնդիրների, այսպես կոչված, առաջարկությունների ստոպեդիայի զարգացման վրա: Փորձական ուսուցման այս ձևում մեծ ուշադրություն է դարձվում կրթական գործընթացի կապին ուսանողների անձնական հետաքրքրությունների և դրդապատճառների հետ: Առաջին հայացքից դասերը Գ.Լոզանովի մեթոդով նման են ներկայացման: Երաժշտությունը նվագում է, ուսանողները նստում են ազատ, անկաշկանդ դիրքում՝ հենվելով մեծ սեղանի շուրջ հարմարավետ աթոռների մեջքին: Այստեղ, նախկինում մշակված սցենարի համաձայն, դերերը վերագրվում են: Խաղարկվում են իրավիճակներ գրական ստեղծագործություններից, հայտնի դեպքեր երկրի պատմությունից, ժամանակակից կյանքի տարբեր տեսարաններ: Նման մթնոլորտ - մարդուն ակամա տանում է դեպի հաղորդակցության անհրաժեշտություն՝ նախ ուսուցչի օգնությամբ, իսկ հետո ինքնուրույն: Մարդիկ կապ են հաստատում միմյանց հետ: Սկզբում, որոշ դժվարություններով, իսկ հետո ավելի ու ավելի ազատորեն, նրանք սկսում են շփվել օտար լեզվով: Ըստ Գ.Լոզանովի, ակամա հիշողության պաշարների օգտագործման շնորհիվ նա կարողացավ մեկ ամիս մոտ երկու հազար բառ մտցնել խոսակցական մակարդակում, սակայն, դպրոցական դասավանդման պրակտիկայում, գոնե ժամանակակից պայմաններում, դա հնարավոր չէ գոնե նմանատիպ արդյունքներ տալ, և Գ.Լոզանովայի փորձը մինչ այժմ հետաքրքրում է միայն որպես մարդկային ներուժի ցուցադրում: Թարգմանության մեթոդներ (քերականություն-թարգմանություն և բառագիտական-թարգմանություն);

- 2) ուղղակի և բնական մեթոդները և դրանց փոփոխությունները.
- 3) խառը մեթոդներ.
- 4) դիտավորյալ համեմատական և դիտավորյալ գործնական մեթոդներ.
- 5) ուսուցման ժամանակակից մեթոդը սահմանվում է որպես օտար լեզուների ուսուցման հաղորդակցական համակարգ-գործունեության մեթոդ:

Բնութագրելով «ուսուցման մեթոդ» տերմինի օգտագործումը և ընդգծելով օտար լեզուների դասավանդման մեթոդների դասակարգման հիմնական առանձնահատկությունները, մենք կդիտարկենք մեթոդական համակարգերի պատմական էվոլյուցիան, ներառյալ օտար լեզուների ուսուցման հիմնական նպատակները, սկզբունքներն ու միջոցները. նշենք նաև այն տեսական հիմքերը, որոնց վրա մեթոդական համակարգերը կառուցվել են տարբեր երկրներում և կրթական գործընթացի պայմաններում:

---

³. Kashina E.G. Traditions and innovations in the methodology of a foreign language teaching. Student's book. – Samara: Izd-vo «Univers-grupp», 2006

Քերականություն-թարգմանություն կամ սինթետիկ մեթոդ

Այս մեթոդը հիմնված է քերականության ուսումնասիրության վրա: Հնչյունաբանությունը գոյություն չունեք որպես ասպեկտ, բառապաշարը ուսումնասիրվում էր պատահաբար՝ որպես քերականական կանոնների նկարագրողումներ: Լեզվի ուսուցման հիմնական միջոցը բառացի թարգմանությունն էր: Արևմտավրոպական նոր լեզուների քերականությունը արհեստականորեն հետապնդվեց լատիներեն լեզվի համակարգով: Օտար լեզվի ուսուցումն ուղղված էր տրամաբանական մտածողության զարգացմանը, մտածողության կարողությունների վերապատրաստմանը: Լեզուն ուսումնասիրվել է ձևական, կիսագիտակցված, կիսամեխանիկական եղանակով: Ամբողջ նյութը անգիր էր՝ առանց նախնական անալիտիկ աշխատանքի, որն ապահովում է նյութի ըմբռնումը: Նախապատվությունը տրվեց ձևին՝ ի վնաս բովանդակության, ինչը հանգեցրեց իմաստի խեղաթյուրման և մայրենի լեզվի նորմերի խախտման, օրինակ՝ «Ես ունեմ մեկ բարի մայր»: Քերականական-թարգմանական մեթոդի ներկայացուցիչներն էին Մարգոն (Ֆրանսիա), Նուրոկը, Օլենդորֆը (Անգլիա), Մայդինգերը (Գերմանիա): դանի լեզվից շեղվելով, քիչ որակյալ ուսուցիչներ օգտագործելու ունակությամբ:

Լեքսիկո-թարգմանություն կամ վերլուծական մեթոդ

Մեթոդը կիրառվել է եվրոպական տարբեր երկրներում (Անգլիա, Ֆրանսիա, Շվեյցարիա): Ռուսաստանում նա գտավ ավելի քիչ տարածված, քան քերականություն-թարգմանությունը: Այս մեթոդի ուշադրության կենտրոնում բառապաշարն էր: Բառապաշարը ստեղծվել է բնօրինակ ստեղծագործությունների անգիր: Օգտագործվել է բառացի տող առ տող թարգմանություն: Քերականությունը հետ է մղվել երկրորդ պլան և պատահաբար ուսումնասիրվել որպես տեքստի մեկնաբանություն: Բառագիտական-թարգմանական մեթոդը հիմնականում հետապնդում էր ընդհանուր կրթական նպատակներ և ապահովում ընթերցանության և թարգմանության հմտությունների զարգացումը: Բառա-թարգմանական մեթոդի ներկայացուցիչներն էին Շովինը (Շվեյցարիա), Յակոտաուն (Ֆրանսիա) և Համիլթոնը (Անգլիա):

Ալեքսանդր Շովաններ (1731-1800) ընդգծեց օտար լեզուների ուսումնասիրության ընդհանուր դաստիարակչական դերը: Նրա կարծիքով, օտար լեզուները պետք է ուսումնասիրվեն այն բանից հետո, երբ ուսանողները յուրացնեն մայրենի լեզուն և իրենց ապագա մասնագիտությանը վերաբերող այլ առարկաներ: Նա առաջարկեց օտար և մայրենի լեզուների համեմատական ուսումնասիրություն: Քերականության վերացական ուսումնասիրությունը իր տեղը զիջեց լեզվական երևույթների վերլուծությանը, որն իրականացվեց բնօրինակ տեքստերի վրա: Հիմնական շեշտը դրվել է բառապաշարի ստեղծման վրա, որից հետո ուսումնասիրվել է տիզիկի քերականությունը:

Ջեյմս Հեմիլթոնը (1769-1831) նույնպես ուսմունքը հիմնեց բնագրի տեքստի և բառացիորեն տող առ տող թարգմանության վրա: Տեքստը բազմիցս կարդացվել է ուսուցչի, ուսանողների կողմից՝ բառացի և համարժեք թարգմանությամբ, առանձին արտահայտությունների վերլուծությամբ, բազմաթիվ կրկնություններով՝ աշակերտների կողմից ուսուցչուհուն երգչախմբով և անհատապես: Քերականության դիտարկումները հաջորդեցին ընթերցմանը. Որոշվեցին նախադասության անդամների իմաստները և դրանց արտահայտման ձևերը: Հետագայում ներդրվեց

մայրենի լեզվից օտար լեզվի թարգմանություն. դասընթացն ավարտվեց բանավոր խոսքի հմտությունների զարգացմամբ:

Չոան Չոզեֆ Չակոտոն (1770-1840) իր մանկավարժության մեջ բխեց նրանից, որ ցանկացած մարդ կարող է հասնել իր ուզածին, քանի որ դրա համար նա ունի բավարար բնական տվյալներ, մասնավորապես՝ բոլորը կարող են սովորել ամեն ինչ: Նա կարծում էր, որ յուրաքանչյուր բնօրինակ տեքստ պարունակում է բոլոր այն լեզվական փաստերը, որոնց տիրապետելով՝ դուք կարող եք հասկանալ ցանկացած այլ տեքստ և լեզու որպես ամբողջություն: Օտակոտոն խորհուրդ է տալիս անգիր սովորել նախ մեկ արտասահմանյան տեքստ՝ տրամադրված թարգմանությամբ, այնուհետև, հաջորդ տեքստերը կարդալիս, համեմատել նոր նյութը արդեն ուսումնասիրվածի հետ: Հոգեբանության տեսանկյունից օտակոտոյի մեթոդը հիմնված է անալոգիաներ ստեղծելու օրենքի վրա: Մանկավարժական ուսուցման գործընթացը բաղկացած էր երեք փուլից՝ հիշողության (նմուշի մեխանիկական անգիր); վերլուծական (սովորածի վերլուծություն); սինթետիկ (սովորածի կիրառում նոր նյութի վրա): Տեքստը անգիր արվեց զուգահեռաբար կատարվող թարգմանության հետ միասին: Գիտելիքների համախմբման և հմտությունների զարգացման համար կատարվեցին բանավոր և գրավոր վարժություններ. Կարդացածի պատմում, ընդօրինակում, տեքստի առանձին հատվածների մեկնաբանություն և այլն:

Լեքսիկո-թարգմանական մեթոդը քերական-թարգմանական մեթոդի համեմատությամբ ավելի առաջադեմ էր՝ թիրախային լեզվի նորմը արտացոլող գրական տեքստերի օգտագործման և քերականության սխոլաստիկ ուսումնասիրության բացակայության պատճառով:

Բնական մեթոդ

XIX դարի 70 -ական թվականներին Արևմտյան Եվրոպայի երկրներում տեղի ունեցան լուրջ տնտեսական փոփոխություններ: Կապիտալիստական հարաբերությունների զարգացումը, որն ուղեկցվում էր վաճառքի շուկաների և հումքի համար պայքարով, պահանջում էր, որ հասարակության բավականին լայն շերտերը տիրապետեն օտար լեզուներով բանավոր խոսքին: Այս առումով փոխվում է հասարակության սոցիալական կարգը դպրոցների նկատմամբ՝ կապված օտար լեզուների ուսուցման հետ: Այն ժամանակ գոյություն ունեցող մեթոդները չէին համապատասխանում այս պահանջներին: Մանկավարժական գիտությունը նույնպես պատրաստված չէր: Այս առումով օտար լեզուների ուսուցման մեթոդաբանության մեջ նոր ուղղություն առաջին անգամ մշակեցին պրակտիկանտներն ու որոշ մեթոդաբաններ՝ առանց բավարար գիտական հիմնավորման: Այս նոր մեթոդը կոչվում է «բնական»:

Բնական մեթոդի էությունն այն էր, որ օտար լեզու դասավանդելիս ստեղծվեին նույն պայմանները և կիրառվեր նույն մեթոդը, ինչ երեխայի կողմից մայրենի լեզվի բնական յուրացման ժամանակ: Այսպիսով, մեթոդի անվանումը՝ բնական: Այս մեթոդի ամենաակնառու ներկայացուցիչներն էին Մ.Բերլիցը, Ֆ.Գուենը, Մ.Վալտերը և ուրիշներ:

Բնական մեթոդով ուսուցման հիմնական նպատակն է սովորողներին սովորեցնել օտար լեզվով խոսել: Այս մեթոդի կողմնակիցները ելան այն նախադրյալից, որ սովորելով խոսել, ուսանողները կկարողանան կարդալ և գրել թիրախային լեզվով, նույնիսկ առանց կարդալու և գրելու տեխնիկական սովորեցնելու: Նրանք մշակեցին հիմնականում նախնական փուլի մեթոդաբանությունը և ուսանողներին սովորեցրին հիմնականում ամենօրյա լեզու՝ հետապնդելով զուտ գործնական նպատակներ:

Մ.Բերլիցը օտար լեզուների ուսուցման մեթոդաբանության պատմության մեջ հայտնի է որպես մեծահասակների համար դասընթացների ստեղծող, որպես եվրոպական և արևելյան որոշ լեզուների ուսումնասիրության դասագրքերի հեղինակ: Նրա մեթոդը զուտ գործնական էր: Բերլիցի տարբեր լեզուներով դասագրքերը կառուցվել են նույն նյութի և նույն մոդելի վրա: Բերլիցը որպես մեթոդաբանական դրույթներ առաջ քաշեց հետևյալը.

Լեզվական նյութի ընկալումը պետք է լինի ուղղակի, այլ ոչ թե թարգմանված. քերականական հասկացություններն ընկալվում են ինտուիտիվ կերպով, համատեքստից և ոչ թե համեմատելով մայրենի լեզվի հայտնի ձևերի հետ: Նյութը համախմբվում է նմանական առավելագույն կիրառմամբ ուսուցչին ընդօրինակելով:

Մայրենի լեզուն ամբողջությամբ դուրս է դասավանդումից:

Տեսողականացման տարբեր միջոցների օգնությամբ բացահայտվում է նոր լեզվաբանական երևույթի իմաստը:

Բոլոր նոր լեզվական նյութերը ներկայացվում են բանավոր:⁴

Աշխատանքի ամենահարմար ձևը ուսուցչի և աշակերտների միջև երկխոսությունն է:

Բերլիցը մայրենի լեզվի բացառումը դրդում է նրանով, որ թարգմանությունը հնարավորություն չի տալիս զարգացնել լեզվի զգացումը, միշտ կրում է արհեստականության հետք: Նոր նյութի բանավոր ներդրումը պահանջում է, որ սովորողները լսեն լավ արտասանություն և իրենց առջև ունենան ճիշտ օրինակ: Բերլիցի մեթոդով դասը ներառում էր հետևյալ փուլերը. Նոր բառապաշարի բացատրություն արտացոլման միջոցով; ուսուցչի և հանդիսատեսի միջև զրույց; նկարների նկարագրություն ուսանողների կողմից; կարդալ դասագրքից մշակված թեման և վերջնական զրույցը:

Տրանսուա Գինը (1831-1898), ինչպես Մ.Բերլիցը, բնական մեթոդի ներկայացուցիչ էր: Նա հայտնի է օտար լեզուների դասավանդման մեթոդաբանության մեջ ներքին վիզուալիզացիայի կիրառման շնորհիվ, որը թույլ է տալիս, զգայական փորձի հիման վրա, առանձին երևույթներն ու գործողությունները կապել շարունակական շղթայի հետ: Դիտարկելով 2-5 տարեկան երեխաների խաղը՝ Գուենը եկավ այն մտքի, որ մայրենի լեզվի ուսուցման հիմքում ընկած է իր գործունեությունը տրամաբանական-ժամանակագրական հաջորդականությամբ հայտարարություններով ուղեկցելու անհրաժեշտությունը: Սրանից Ֆ.Գուենը եզրակացնում է, որ օտար լեզվի յուրացման գործընթացը պետք է նման լինի: Ելնելով դրանից՝ նա առաջ է քաշում իր մեթոդի հետևյալ հիմնական դրույթները. ուսուցումը պետք է հիմնված լինի ոչ թե բառի, այլ նախադասության վրա. ամենահուսալին և ամենաարդյունավետը լսողական ընկալումն է, որի արդյունքում լեզուն ուսուցանելու հիմնական և հիմնական միջոցը պետք է լինի բանավոր խոսքը, այլ ոչ թե կարդալն ու գրելը:

Մ.Վուլտերը բնական մեթոդի ականավոր ներկայացուցիչն էր: Նա օտար լեզվի ուսուցումը կապեց ուսանողների ակտիվ գործունեության հետ՝ մեծ նշանակություն տալով շրջակա աշխարհի ընկալման զգայական կողմին:

---

⁴ Gusevskaya N.YU. Language Teaching Theory and Methods. Proceedings ZabGu. 2013. ս6 (53) 4. Hub pages. ESL Methods - English Language Teaching.

Համապատասխանաբար, նա փորձեց ուսուցումը մոտեցնել ուսանողներին թիրախային լեզվի երկրին ծանոթացնելուն: Եթե սկզբնական փուլում լեզվի նյութին տիրապետելը հիմնված էր գործողությունների և դրանց մեկնաբանությունների վրա, ապա առաջադեմ փուլում ուսանողները ներկայացնում էին տեսարաններ, պատկերում որոշակի կերպարներ:

Հարկ է նշել, որ Մ.Վոլտերն առաջինն էր, որ համակարգեց խմբակային վարժությունները՝ որպես բառապաշարի անգիր միջոց: Այսպիսով, նա առաջարկեց բառերը խմբավորել ըստ հոմանիշների և հականիշների սկզբունքի, ըստ թեմատիկ սկզբունքի՝ համընկնող բառերի: Բառերը անգիր հիմք հանդիսացավ ասոցիացիաների ստեղծումը, ինչպես առաջարկվում էր ասոցիատիվ հոգեբանության կողմից, որը պնդում էր, որ հիշողության ուժը մեծանում է ասոցիացիաների վրա հենվելով:

Օտար լեզվի ուսուցում ինտերնետի միջոցով:

Տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների ներդրումը ուսուցման գործընթացում սկսվել է ոչ վաղ անցյալում:

Այնուամենայնիվ, դրա տարածման արագությունը աներևակայելի արագ է: Օտար լեզուների դասերին ինտերնետային տեխնոլոգիաների օգտագործումը արդյունավետ գործոն է ուսանողների մոտիվացիայի զարգացման համար: Շատ դեպքերում տղաները հաճույքով են աշխատում համակարգչի հետ: Քանի որ դասերն անցկացվում են ոչ ֆորմալ պայմաններում, աշակերտներին տրվում է գործողությունների ազատություն, և նրանցից ոմանք կարող են «փայլել» S2S -ի իրենց գիտելիքներով:

Այսօր ինտերնետային տեխնոլոգիաների օգտագործման հեռանկարները բավականին լայն են: Սա կարող է լինել.

- -նամակագրություն անգլալեզու երկրների բնակիչների հետ էլեկտրոնային փոստի միջոցով.
- -մասնակցություն ինտերնետային միջազգային համաժողովներին, սեմինարներին և նմանատիպ այլ ցանցային նախագծերին.
- - անցում կայքերի և շնորհանդեսների ստեղծում և տեղադրում. Դրանք կարող են համատեղ ստեղծվել ուսուցչի և աշակերտի կողմից: Բացի այդ, հնարավոր է ներկայացումների փոխանակում տարբեր երկրների ուսուցիչների միջև:

Ինչպես ցույց է տալիս մանկավարժական փորձը, ինտերնետային ռեսուրսների ստեղծման աշխատանքները հետաքրքիր են ուսանողներին իրենց նորույթով, արդիականությամբ և ստեղծագործությամբ: Փոքր խմբերում աշակերտների ճանաչողական գործունեության կազմակերպումը հնարավորություն է տալիս յուրաքանչյուր երեխայի ցույց տալ իր գործունեությունը:

Առավելագույն էֆեկտին հասնելու համար անհրաժեշտ է օգտագործել նորարարական լայն շրջանակ, ներառյալ, իհարկե, կրթական գործընթացում տարբեր մեղիա կրթական տեխնոլոգիաներ:

Օտար լեզուների դասերին համակարգչային ուսուցման ծրագրերի հետ աշխատելու ձևերը ներառում են. արտասանության վարժություն; երկխոսական և մենախոսական խոսքի ուսուցում; գրելու ուսուցում; քերականական երևույթների մշակում:

Ինտերնետային ռեսուրսներից օգտվելու հնարավորությունները հսկայական են: Համաշխարհային ինտերնետը պայմաններ է ստեղծում ուսանողների և ուսուցիչների համար անհրաժեշտ ցանկացած տեղեկատվություն ստանալու համար, որոնք գտնվում են աշխարհի ցանկացած վայրում՝ տարածաշրջանային աշխարհագրական նյութեր, նորություններ երիտասարդների կյանքից, հոդվածներ թերթերից և ամսագրերից և այլն:

Անգլերենի դասերին, ինտերնետից օգտվելով, կարող եք լուծել մի շարք դիդակտիկ առաջադրանքներ. Գլոբալ ցանցի նյութերի միջոցով հմտություններ ձևավորելու և կարդալու հմտություններ; բարելավել դպրոցականների գրելու հմտությունները. համալրել ուսանողների բառապաշարը; ձևավորել ուսանողների մոտ անգլերեն սովորելու մոտիվացիա: Բացի այդ, աշխատանքն ուղղված է ինտերնետային տեխնոլոգիաների հնարավորությունների ուսումնասիրմանը՝ դպրոցականների մտահորիզոնը ընդլայնելու, անգլիախոս երկրներում գործարար կապեր և շփումներ հաստատելու իրենց հասակակիցների հետ:

Զանգվածային համակարգչայնացման էական հիմքը կապված է այն բանի հետ, որ ժամանակակից համակարգիչը մտավոր աշխատանքի պայմանների օպտիմալացման արդյունավետ միջոց է, ընդհանրապես, դրա ցանկացած դրսևորման մեջ: Համակարգչի մի առանձնահատկություն կա, որը բացահայտվում է այն որպես ուրիշներին ուսուցանելու սարք օգտագործելիս, և որպես օգնական՝ գիտելիքների ձեռքբերման մեջ, սա է նրա աննկատությունը: Մեքենան կարող է «բարեկամաբար» շփվել օգտվողի հետ և որոշ պահերին «աջակցել» նրան, սակայն այն երբեք չի ցուցադրի դյուրագրգռության նշաններ և ձեռք չի ձանձրացնի: Այս առումով, համակարգիչների օգտագործումը թերևս առավել օգտակար է դասավանդման որոշ ասպեկտների անհատականացման գործում:

Դպրոցում օտար լեզու սովորելու հիմնական նպատակը հաղորդակցական հմտությունների ձևավորումն է, մնացած բոլոր նպատակները (դաստիարակություն, կրթություն, զարգացում) իրականացվում են այս հիմնական նպատակի իրագործման գործընթացում: Հաղորդակցման մոտեցումը ենթադրում է հաղորդակցման ուսուցում և միջմշակութային փոխազդեցության ունակության ձևավորում, ինչը ինտերնետի գործունեության հիմքն է: Այսօր ինտերնետային ռեսուրսների կիրառման նոր մեթոդները հակադրվում են ավանդական օտար լեզուների ուսուցմանը: Օտար լեզվով հաղորդակցություն սովորեցնելու համար հարկավոր է ստեղծել իրական, իրական կյանքի իրավիճակներ (այսինքն՝ այն, ինչ կոչվում է հաղորդակցության իսկության սկզբունք), որը կխթանի նյութի ուսումնասիրությունը և կզարգացնի համարժեք վարքագիծ: Նոր տեխնոլոգիաները, մասնավորապես ինտերնետը, փորձում են ուղղել այս սխալը:

Նախագծի մեթոդը ձևավորում է ուսանողների հաղորդակցման հմտությունները, հաղորդակցության մշակույթը, մտքերը հակիրճ և հեշտ ձևակերպելու, հաղորդակցման գործընկերների կարծիքը հանդուրժելու, տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվություն քաղելու, ժամանակակից համակարգչային տեխնոլոգիաների ⁵միջոցով մշակելու, լեզու ստեղծելու ունակությունը: միջավայր, որը նպաստում է օտար լեզվով հաղորդակցության բնական կարիքի առաջացմանը:

---

⁵ ESL Methods—English Language Teaching <http://hubpages.com/hub/Foreign-language-teaching-methods-approaches>

Աշխատանքի նախագծային ձևը համապատասխան տեխնոլոգիաներից է, որը թույլ է տալիս ուսանողներին կիրառել առարկայի կուտակված գիտելիքները: Ուսանողները ընդլայնում են իրենց հորիզոնները, լեզվի իմացության սահմանները, փորձ ձեռք բերելով դրա գործնական կիրառությունից, սովորում են լսել օտար լեզու և լսել, հասկանալ միմյանց նախագծերը պաշտպանելիս: Երեխաներն աշխատում են տեղեկատու գրքերով, բառարաններով, համակարգչով՝ դրանով իսկ հնարավորություն ստեղծելով իսկական լեզվի հետ անմիջական շփման, ինչը հնարավոր չէ միայն դասավանդման դասարանում դասագրքի օգնությամբ լեզու սովորել:

Նախագծի վրա աշխատելը ստեղծագործական գործընթաց է: Ուսանողը, ինքնուրույն կամ ուսուցչի ղեկավարությամբ, խնդրի լուծում է փնտրում, սա պահանջում է ոչ միայն լեզվի իմացություն, այլև առարկայական մեծ գիտելիքների տիրապետում, ստեղծագործական, հաղորդակցական և մտավոր հմտությունների տիրապետում: Օտար լեզուների ընթացքում ծրագրի մեթոդը կարող է օգտագործվել գրեթե ցանկացած թեմայով ծրագրային նյութի շրջանակներում: Նախագծերի վրա աշխատելը զարգացնում է երևակայությունը, երևակայությունը, ստեղծագործական մտածողությունը, անկախությունը և անձնական այլ որակներ:

Այս մեթոդի նախադրյալն այն է, որ խոսել սովորելով, աշակերտները կկարողանան կարդալ և գրել թիրախային լեզվով, նույնիսկ առանց կարդալու և գրելու տեխնիկան սովորեցնելու: Աշակերտների համար դա ամենօրյա լեզու է՝ հետապնդելով զուտ գործնական նպատակներ: Գործնական աշխատաքների միջոցով ավելի շուտ են տիրապետում լեզվին: Այս մեթոդից զատ կիրառում են Բերլիցի մեթոդը, ով համարում էր աշխատանքի ամենահարմար ձևը ուսուցչի և աշակերտների միջև երկխոսությունը, և իրապես դասին կիրառելով այս մեթոդը զարգանում է աշակերտների լսողական և խոսակցական հմտությունները, չիտ եմ համարում նաև այն, որ կարդալ, թարգմանելը հնարավորություն չի տալիս զարգացնել լեզվուն, միշտ կրում է արհեստականության հետք: Նոր նյութի բանավոր ներդրումը պահանջում է, որ սովորողները լսեն լավ արտասանություն և իրենց առջև ունենան ճիշտ օրինակ: Բերլիցի մեթոդով դասը ներառում էր հետևյալ փուլերը. Նոր բառապաշարի բացատրություն արտացոլման միջոցով, ուսուցչի և աշակերտների միջև զրույց; նկարների նկարագրություն ուսանողների կողմից, կարդալ դասագրքից մշակված թեման և վերջնական զրույցը: Եվ հաջորդ ամենաբոլորնավետ և ամենահետաքրքիր միջոցներից մեկը դա ուսուցումն է ինտերնետի միջոցով: Իմ մանկավարժական փորձից էլնելով, ասեմ, որ ինտերնետային ռեսուրսների ստեղծման աշխատանքները հետաքրքիր են սովորողներին իրենց նորությամբ, արդիականությամբ և ստեղծագործությամբ: Փոքր խմբերում աշակերտների ճանաչողական գործունեության կազմակերպումը հնարավորություն է տալիս յուրաքանչյուր երեխայի ցույց տալ իր գործունեությունը:

Առավելագույն էֆեկտին հասնելու համար անհրաժեշտ է օգտագործել նորարարական լայն շրջանակ, ներառյալ, իհարկե, կրթական գործընթացում տարբեր մեղիա կրթական տեխնոլոգիաներ: Ինչ հանձնարարություն տալիս եմ, հաջորդ ժամին բոլորը պատրաստ են՝ զինված ինֆորմատիայով:

Եզրակացություն

Ուսուցիչների ատեստավորման գործընթացում թեստերի, փաստաթղթերի փոխարեն առաջնային համարել գործնական հմտությունները (դաս պլանավորելը, դաս անցկացնելը, երեխաների հետ հաղորդակցվելու մշակույթը):

Բացահայտել և համախմբել վերջին տարիների դասին նոր մեթոդներ կիրառելու արդյունքում դասարաններում հաջողության հասած ուսուցիչներին և տարածել նրանց փորձը:

Անցկացնել վերապատրաստումներ ուսուցիչների հաղորդակցական հմտությունները զարգացնելու ուղղությամբ՝ հաշվի առնելով ժամանակակից երեխաների առանձնահատկությունները:

Ուսուցիչներին ցուցաբերվող մասնագիտական աջակցությունն առավել օգտակար և թիրախային դարձնելու համար բոլոր ուսուցիչների համար չիրականացնել միանման դասընթացներ: Իրականացնել ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման թեմատիկ դասընթացներ՝ հիմնվելով ուսուցիչների կարիքների և մասնագիտական պատրաստվածության վրա: Օրինակ՝ դասարանի կառավարում, առաջնորդություն, տեխնոլոգիաների կիրառում դասապրոցեստում, հետ մնացող աշակերտների հետ աշխատելու հմտություններ, շնորհալի աշակերտների հետ աշխատելու հմտություններ, գնահատման հմտություններ և այլն:

Վերապատրաստման դասընթացներից զատ կիրառել մասնագիտական զարգացման դպրոցահեն ձևեր (վերապատրաստումների արդյունքների արմատավորում ուսուցիչների ամենօրյա աշխատանքում, դասերի դիտարկման այցեր այլ դպրոցներ, դասերի խմբային վերլուծություններ, փորձի փոխանակման կոնֆերանսներ):

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Կոմենսկի Յ. Ա., Մեծ դիդակտիկա , Երևան, Հայպետուսմանկիրատ, 1962 (էջ 233)
2. Կոնստանտինով Ն. Ա., Մեդինսկի Ե. Ն., Շաբանա Մ. Ֆ., «Մանկավարժության պատմություն», Եր., 1972 (էջ 45)
3. Gusevskaya N.YU. Language Teaching Theory and Methods. Proceedings ZabGu. 2013. ս6 (53) 4. Hub pages. ESL Methods - English Language Teaching.
4. Kashina E.G. Traditions and innovations in the methodology of a foreign language teaching. Student's book. – Samara: Izd-vo « Univers-grupp», 2006
5. ESL Methods—English Language Teaching <http://hubpages.com/hub/Foreign-language-teaching-methods-approaches> 18.11.2021
6. Անգլերենի HYPERLINK "<http://moodle.brusov.am/course/view.php?id=157>" HYPERLINK "<http://moodle.brusov.am/course/view.php?id=157>" դասավանդման HYPERLINK "<http://moodle.brusov.am/course/view.php?id=157>" HYPERLINK "<http://moodle.brusov.am/course/view.php?id=157>" մեթոդիկա <http://moodle> HYPERLINK "<http://moodle.brusov.am/course/category.php?id=20>". HYPERLINK "<http://moodle.brusov.am/course/category.php?id=20>"brusov.am/course/category.php?id=20
7. Օտար լեզուների դասավանդման խնդիրների շուրջ <http://publications.yasu.am/wp-content/uploads/2020/01/Kubanyan-A..pdf>